

όριο

όριο, το, ουσ. [*<αρχ. ὄριον*], το όριο. **1.** το ακρότατο σημείο μέχρι το οποίο φτάνει κάτι, εκεί όπου εξαντλείται κάτι: «η υπομονή έχει και τα όριά της», δηλ. εξαντλείται. (Λαϊκό τραγούδι: *χρόνια και χρόνια πλάι σου έφτυσα μαύρο αίμα, μα η υπομονή έχει όρια κι ο πόνος έχει τέρμα*). **2.** η τελευταία διαχωριστική γραμμή, το σύνορο: «ποια είναι τα όρια αυτού του χωραφιού;». **3.** (για περιορισμούς ή κανονισμούς) το ανώτατο σημείο που έχει καθοριστεί ως σωστό ή νόμιμο: «όταν αρχίσει να πίνει, ξεπερνάει το όριο || μου έδωσε κλήση ο τροχονόμος, γιατί έτρεχα με μεγαλύτερη ταχύτητα απ' το όριο». (Ακολουθούν 24 φρ.)·

- *αγγίζει τα όρια (+ γεν.)*, που έχει πλησιάσει πάρα πολύ, ιδίως κάτι κακό: «τα γλέντια τους αγγίζουν τα όρια της κραιπάλης || οι απαιτήσεις του αγγίζουν τα όρια του παραλόγου || ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού αγγίζει τα όρια της φτώχειας»·

- *βάζω ένα όριο (σε κάτι)*, καθορίζω ένα σημείο πέραν του οποίου καθετί θεωρείται ασύδοτο, παράνομο ή καταστροφικό: «πρέπει να βάλουμε ένα όριο κέρδους για να μην κατηγορηθούμε ως αισχροκερδείς || πρέπει να βάλουμε ένα όριο στις εκπτώσεις για να μην μπούμε μέσα»·

- *βγαίνω απ' τα όρια*, βλ. φρ. *υπερβαίνω τα όρια*·

- *βγαίνω απ' τα όριά μου*, εκνευρίζομαι πάρα πολύ και αντιδρώ βίαια: «όταν πω κάτι παραπάνω, τότε βγαίνω απ' τα όριά μου και γίνομαι ρεζίλι»·

- *δεν έχει όρια!* ή *δεν έχει όριο!* **α.** υπερβαίνει κάθε πρόβλεψη, είναι απεριόριστο: «η αναίδειά του δεν έχει όρια! || η τεμπελιά του δεν έχει όριο! || η μαλακία του δεν έχει όρια! || η καλοσύνη του δεν έχει όριο!». **β.** (για πρόσωπα) ενεργεί χωρίς να έχει αναστολές: «όταν πρόκειται για θέματα χρημάτων δεν έχει όρια αυτός ο άνθρωπος, γιατί μπορεί να κάνει τα πάντα || όταν αγαπάει δεν έχει όρια, γιατί δίνεται με όλη την ψυχή του»·

- *δίχως όρια*, βλ. φρ. *δεν έχει όρια!* (Λαϊκό τραγούδι: *αγάπησέ με δίχως όρια αν θέλεις να με αναστήσεις, δεν έχω άλλα περιθώρια για λόγια και για ψευδαισθήσεις*)·

- *εκτός ορίων*, σε σημείο που κάποια εκδήλωση ή ενέργεια δεν είναι επιτρεπτή ή ανεκτή: «είπαμε ότι η διασκέδαση είναι απαραίτητη για τον άνθρωπο, αλλά εσύ, βρε παιδάκι μου, είσαι εκτός ορίων». (Λαϊκό τραγούδι: *βίος ανθόσπαρτος αλλά μετ' εμποδίων, της τρέλας έρωτες σαφώς εκτός ορίων*)·

- *εντός ορίων*, σε σημείο που κάποια εκδήλωση ή ενέργεια είναι επιτρεπτή ή ανεκτή: «και γλέντησαν και διασκέδασαν και τραγούδησαν τα παιδιά, αλλά όλα ήταν εντός ορίων»·

- *μέσα στα όρια*, σε σημείο που κάποια εκδήλωση ή ενέργεια είναι επιτρεπτή ή ανεκτή: «μπορεί να ήταν κάπως απότομος, αλλά γενικά η συμπεριφορά του ήταν μέσα στα όρια». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *του ανεκτού*·

- *μέχρις ενός ορίου*, σε σημείο μετά το οποίο δεν είναι επιτρεπτό ή ανεκτό κάτι: «είπαμε να πεις, ρε παιδάκι μου, αλλά μέχρις ενός ορίου, γιατί εσύ όλο το βράδυ έπινες σαν νεροφίδα!»·

- *ξεπερνώ τα όρια*, βλ. φρ. *υπερβαίνω τα όρια*·

- *ξέρω τα όριά μου*, γνωρίζω μέχρι ποιο σημείο αντέχω να κάνω ή να μην κάνω κάτι: «επειδή ξέρω τα όριά μου, αν μου ξανακάνει το μάγκα, θα τον σαπίσω στο ξύλο || αν με παρακαλέσει να τον βοηθήσω, σίγουρα δε θα μπορέσω να του αρνηθώ, γιατί ξέρω τα όριά μου || όταν πίνω, σταματώ την κατάλληλη στιγμή, γιατί ξέρω τα όριά μου»·

- *όριο ηλικίας*, **α.** (για δημόσιους υπαλλήλους ή στρατιωτικούς) ο καθορισμένος χρόνος της ηλικίας, πέρα από τον οποίο αποχωρούν υποχρεωτικά από την υπηρεσία τους και βγαίνουν στη σύνταξη: «τον άλλο χρόνο φτάνει σε όριο ηλικίας κι ετοιμάζεται για τη σύνταξή του». **β.** (γενικά σε διαγωνισμούς ή άλλες κοινωνικές παραχωρήσεις ή προσφορές) ο ανώτατος χρόνος ηλικίας ως προϋπόθεση για συμμετοχή: «βρήκα ένα πολύ φτηνό

εισιτήριο, αλλά είχε όριο ηλικίας τα είκοσι έξι κι έτσι πλήρωσα το κανονικό || θέλω να πάρω μέρος στο διαγωνισμό, αλλά μου φαίνεται πως έχουν βάλει όριο ηλικίας»·

- σ' όλα τα πράγματα υπάρχει κι ένα όριο, βλ. λ. [πρά\(γ\)μα](#)·

- στα όρια του δυνατού, βλ. λ. [δυνατός](#)·

- τα πάντα έχουν όρια, όλες οι εκδηλώσεις πρέπει να φτάνουν μέχρι ένα σημείο, γιατί, αν συνεχίζονται πέρα από αυτό, γίνονται ενοχλητικές ή και προσβλητικές: «τέρμα τ' αστεία τώρα, γιατί τα πάντα έχουν όρια». (Τραγούδι: αλλάζουν όμως οι καιροί δεν το κατάλαβες εσύ πως **τα πάντα έχουν όρια** τέλος πια τα περιθώρια)·

- τον έπιασε το όριο ηλικίας, (για δημόσιους υπαλλήλους ή στρατιωτικούς) έφτασε σε εκείνο το όριο ηλικίας που πρέπει υποχρεωτικά να αποχωρήσει από την ενεργό δράση, που πρέπει να συνταξιοδοτηθεί: «τον άλλο μήνα βγαίνει στη σύνταξη, γιατί τον έπιασε το όριο ηλικίας»·

- τον πήρε το όριο ηλικίας, βλ. φρ. τον έπιασε το όριο ηλικίας·

- τον φέρνω στα όριά του, τον φέρνω στο σημείο να μην μπορεί να αντέχει, να μην μπορεί να κάνει περισσότερη υπομονή: «με τη συνεχή γρίνια της η γυναίκα του τον έφερε στα όριά του και σκέφτεται να χωρίσει»·

- υπερβαίνω τα όρια, κάνω κατάχρηση δικαιώματος, παρεκτρέπομαι: «δεν μπορώ να κάνω μαζί σου άλλο υπομονή, γιατί έχεις υπερβεί τα όρια»·

- φτάνω στα όριά μου, δεν αντέχω άλλο: «όταν πίνω και φτάνω στα όριά μου, δε βάζω στη συνέχεια ούτε γουλιά στο στόμα μου»·

- φτάνω στα όρια της αντοχής μου (της υπομονής μου), εξαντλώ την αντοχή μου (την υπομονή μου): «δεν μπορώ ν' αντέξω περισσότερο, γιατί έχω φτάσει στα όρια της αντοχής μου»·

- χωρίς όρια, βλ. φρ. δεν έχει όρια(!)·

- ως ένα όριο, βλ. φρ. μέχρις ενός ορίου·

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας